

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2

Тема: Перевірка закону розподілу ймовірностей випадкової величини критерієм Пірсона

Мета: Побудувати гістограму розподілу ймовірностей значень величини X . Визначити математичне сподівання випадкової величини і середнє квадратичне відхилення випадкової величини від її математичного сподівання. Перевірити закон розподілу ймовірностей випадкової величини критерієм Пірсона. Дані експерименту, які є значеннями випадкової величини, розташовані у векторі X , номери елементів якого $i = 1 \dots 50$.

Стислі теоретичні відомості

Для перевірки закону розподілу ймовірності випадкової величини виконуються такі дії:

- будується гістограма розподілу ймовірності випадкової величини і визначаються частоти влучення випадкової величини у i -й інтервал

$$p_i^* = \frac{n_i}{N};$$

- визначаємо математичне сподівання та дисперсію випадкової величини

$$M(X) = \sum_{i=1}^K p_i^* x_i$$

$$D(X) = \sum_{i=1}^K p_i^* (x_i - M(X))^2$$

- по вигляду гістограми визначаємо закон розподілу ймовірності випадкової величини

$$P(x_i < X < x_i + \Delta x) = \int_{x_i}^{x_i + \Delta x} f(x)^* dx = F(x_i + \Delta x) - F(x_i);$$

- знаходимо значення ймовірності влучення випадкової величини у i -й інтервал, де $F(x_i)$ – функція розподілу ймовірності випадкової величини у точці X_i (тобто – ймовірність влучення випадкової величини в інтервал від 0 до x_i);

- знаходимо величину критерію Пірсона:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^K \frac{N}{p_i} * \left(\frac{n_i}{N} - p_i \right)^2.$$

Ця величина підпорядковується закону розподілу Пірсона з ступенями вільності, де k – число інтервалів (які заповнені більш ніж на 5%), r – число наступних додаткових умов:

- площа гістограми дорівнює 1;
- параметри закону розподілу дорівнюють визначеним по гістограмі.

Тобто для випадкової величини, яка розподілена по нормальному закону, число ступенів вільності $k - 3$, по експоненціальному закону – число ступенів вільності $k - 2$, по рівномірному закону – число ступенів вільності $k - 3$.

Обираємо ступінь довіри закону розподілу $1 - \alpha$.

Якщо $1 - F(\chi^2)$ більше обраного нами ступеня довіри $1 - \alpha$, де $F(\chi^2)$ – функція розподілу ймовірностей випадкової величини, підпорядкованої закону Пірсона з $k - r$ ступенями вільності, то обраний закон розподілу вірний.

Приклад виконання завдання у середовищі пакета Mathcad. наведено на рис. 2, де $pp1$ – ймовірність відповідності випадкових величин обраному закону розподілу.

Контрольні запитання

1. Яким чином виконується перевірка закону розподілу ймовірності випадкової величини за допомогою критерію Пірсона?
2. Скільки ступенів вільності має критерій Пірсона при перевірці нормального закону розподілу ймовірностей і чому?
3. Скільки ступенів вільності має критерій Пірсона при перевірці експоненціального закону розподілу ймовірностей і чому?
4. Скільки ступенів вільності має критерій Пірсона при перевірці рівномірного закону розподілу ймовірностей і чому?

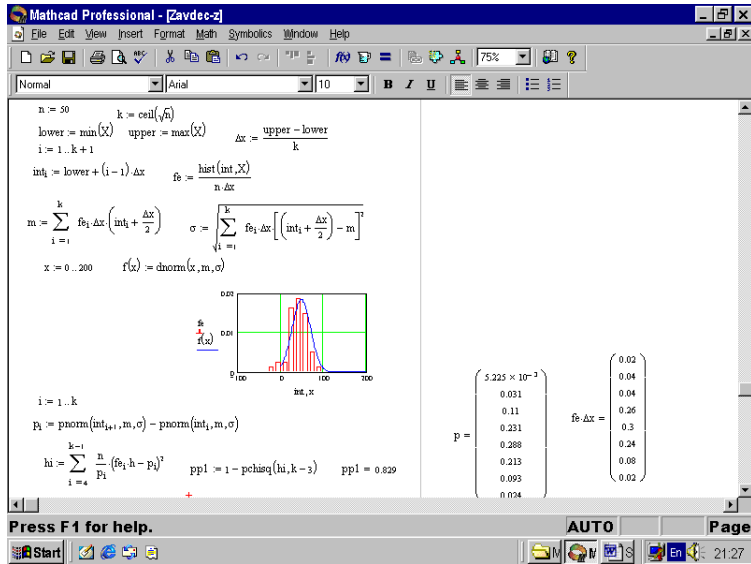

Рис. 2